

Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci - metodika šetření

Od roku 2003 zajišťuje Český statistický úřad realizaci opakovaného Výběrového šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci (VŠIT). Jedná se o šetření, jehož cílem je měření společnosti z hlediska (i.) přístupu k vybraným informačním technologiím (počítačům, mobilním telefonům, internetu, chytrým televizím apod.) případně vybranému softwaru a (ii.) z hlediska využití těchto technologií jednotlivci v každodenním životě.

Zaměření šetření z pohledu zjišťovaných témat podléhá především potřebám Evropské komise. Struktura dotazníku na úrovni modulů a jednotlivých otázek odpovídá modelovému dotazníku Eurostatu. Z legislativního hlediska je šetření realizováno dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1700 ze dne 10. října 2019, kterým se zavádí společný rámec pro evropské statistiky týkající se osob a domácností včetně příslušných pravidelně schvalovaných prováděcích nařízení. Koordinační úloha Eurostatu včetně tematického a metodického zastřešení umožňuje získávat údaje srovnatelné s ostatními členskými zeměmi EU27¹, některými dalšími evropskými zeměmi a Tureckem. Vybrané ukazatele ze šetření jsou pravidelně zveřejňovány v časových řadách na stránkách Eurostatu².

VŠIT je domácnostní šetření s roční periodicitou, přičemž samotný sběr dat je navázán na Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)³. Přičlenění dotazníku VŠIT k dotazníku Výběrového šetření pracovních sil umožňuje rozšíření pořízených dat v oblasti využívání informačních a komunikačních technologií s relativně širokou paletou demografických a sociálních charakteristik osob žijících v šetřených domácnostech. Výběrovou jednotkou VŠIT je bytová jednotka. Bytové jednotky jsou vybírány metodou dvoustupňového pravděpodobnostního výběru. Nejprve je na prvním výběrovém stupni vybrán sčítací obvod. Na druhém výběrovém stupni jsou ve vybraných sčítacích obvodech vybírány jednotlivé byty. Výběr na prvním stupni probíhá metodou znáhodněného systematického výběru s pravděpodobnostmi vybraní úměrnými počtu trvale obydlených bytů ve sčítacích obvodech. Oporou výběru je Registr sčítacích obvodů⁴. Na druhém stupni se provádí prostý náhodný výběr, při němž je v každém obvodu vybráno 6 trvale obydlených bytů. Předmětem šetření jsou všechny osoby obvykle bydlící v hospodařících domácnostech vybraných bytových jednotek.

Sběr dat od osob bydlících ve vybraných domácnostech probíhá formou návštěvy školeného tazatele v místě vybrané bytové jednotky a osobním rozhovorem s respondentem. Vyplňovaný dotazník má elektronickou podobu a je vyplňován s využitím osobního přenosného počítače (jedná se o metodu CAPI, Computer-assisted Personal Interviewing). Obdobím šetření je druhé čtvrtletí roku, přičemž referenčním obdobím jsou (není-li uvedeno jinak) 3 měsíce předcházející rozhovoru.

Šetření (VŠIT) je reprezentativní na populaci osob žijících na území České republiky ve věku 16 a více let. (Jedná se o skupinu čítající přibližně 8,8 mil. osob a 4,4 mil. domácností.) Pořízená data jsou z hlediska přepočtu na základní populaci vážena poststratifikační vahou převažující jednotlivce z hlediska pohlaví, věku, kraje a zaměstnaneckého statusu.

¹ Data Eurostatu zahrnují jednotlivce ve věku 16-74 let a domácnosti, v nichž žije alespoň jedna osoba této věkové kategorie, Český statistický úřad publikuje údaje za jednotlivce starší 16 let a za domácnosti, v nichž žije alespoň jedna osoba starší 16 let. Proto se údaje zveřejňované za Českou republiku Eurostatem a ČSÚ mohou lišit.

² <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

³ Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS) provádí Český statistický úřad od prosince 1992 ve všech okresech České republiky. Hlavním cílem VŠPS je získávání pravidelných informací o situaci na trhu práce. Od roku 2002 jsou obsah a metodika šetření plně harmonizovány se standardy Evropské unie. Český dotazník VŠPS představuje národní mutaci povinného celoevropského šetření Labour Force Survey (LFS).

⁴ https://www.czso.cz/csu/rso/registr_scitacich_obvodu